

УДК 343.85(477)

Дарина Вадимівна МІЩЕНКО,

*студентка 3 курсу Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Олександр Ростиславович ХОМИЧ,

*студент 3 курсу Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Останнім часом в міжнародній юридичній практиці широко використовується термін «кіберзлочинність», під якою розуміють вид транснаціональної злочинної діяльності, що базується на використанні в якості засобів вчинення злочинів кіберпростору. В рамках Ради Європи було підписано Конвенцію про кіберзлочинність від 23.11.2001 та Додатковий протокол до неї від 28.01.2003, учасницею яких є й Україна. Нині кількість кіберзлочинів в світі неухильно збільшується, зростає їх питома вага за розмірами викрадених сум та іншими видами шкоди в загальній частці матеріальних втрат від звичайних видів злочинів. Аналіз міжнародної практики свідчить про те, що за останні тридцять років в числі виявлених корисливих злочинів широкого поширення набули саме кіберзлочини. Масового характеру набули електронні розкрадання грошових коштів у великих та особливо великих розмірах, заподіяння майнової шкоди в сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій, неправомірний доступ до охоронюваної законом комп'ютерної інформації, підробка електронних і звичайних документів, поширення як незаконної, так і шкідливої інформації, незаконна діяльність в сфері надання послуг, порушення авторських прав та багато інших. В Україні кіберзлочинність – це п'ятий за значимістю вид економічної злочинності після незаконного привласнення майна, корупції та хабарництва, недобросовісної конкуренції та маніпуляцій з фінансовою звітністю. За результатами досліджень на кіберзлочинність в світ припадає 23% випадків шахрайства, а в Україні – 17% [1, с. 5]. Згідно з тими ж даними, кіберзлочини стають все більш складними та витонченими, що значно

ускладнює процес їх виявлення та попередження. Це може привести до ще більш значних збитків і втрат у майбутньому.

Розглянемо більш детально систему суб'єктів протидії кіберзлочинності в Україні. Так, у 1991 р. при Генеральному секретаріаті Інтерполу діє Робоча група з проблем комп'ютерної злочинності, яка вивчає цей вид злочинів у різних країнах світу, розробляє рекомендації, допомагає в стандартизації національних законодавств, напрацьовує методичний досвід запобігання й розслідування комп'ютерних злочинів [2]. Як наслідок, в Україні на базі Національного центрального бюро Інтерполу 17 вересня 1996 р. було створено Національний центральний консультативний пункт з проблем комп'ютерної злочинності [2]. Згодом в структурі МВС України були створені Департамент боротьби з кіберзлочинністю і торгівлею людьми МВС України та підрозділи боротьби з кіберзлочинністю і торгівлею людьми ГУМВС, УМВС, а пізніше на їх базі – Управління боротьби з кіберзлочинністю МВС України та підрозділи боротьби з кіберзлочинністю ГУМВС, УМВС.

Новим етапом в реформуванні системи органів по боротьбі з кіберзлочинністю стало створення постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення територіального органу Національної поліції» від 13.10.2015 № 831 Департаменту кіберполіції як міжрегіонального територіального органу Національної поліції [3]. Основними завданнями нової Кіберполіції, за словами Міністра внутрішніх справ України Арсена Авакова, є:

1. Реалізація державної політики в сфері боротьби з кіберзлочинністю.
2. Протидія кіберзлочинів (здійснюється в різних сферах, а саме: у сфері використання платіжних систем, в сфері електронної торгівлі та господарської діяльності, в сфері інтелектуальної власності, у сфері інформаційної безпеки).
3. Своєчасне інформування громадськості про появу нових кіберзлочинів.
4. Впровадження програмних засобів для систематизації та аналізу інформації про кіберінциденти, кіберзагрози та кіберзлочини.
5. Реагування на запити зарубіжних партнерів, що надходять каналами Національної цілодобової мережі контактних пунктів.
6. Участь у підвищенні кваліфікації співробітників поліції в сфері застосування комп'ютерних технологій у боротьбі зі злочинністю.

7. Участь в міжнародних операціях і взаємодія в режимі реального часу. Забезпечення функціонування мережі контактних пунктів між 90 країнами світу [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що протидія кіберзлочинності в Україні здійснюється в трьох основних напрямках діяльності: 1) попередження кіберзлочинів; 2) загальна організація боротьби з кіберзлочинністю та правоохоронна діяльність, спрямована саме на виявлення, запобігання та розкриття кіберзлочинів; 3) застосування заходів кримінальної відповідальності і покарання осіб, які вчинили кіберзлочини. Попередження як одна з форм боротьби зі злочинністю передбачає як загальнодержавні заходи економічного, ідеологічного, правового та виховного характеру, так і спеціальні організаційні, технічні, програмні та криптографічні. Пріоритетним напрямком також є організація взаємодії і координації зусиль правоохоронних органів, спецслужб, судової системи, забезпечення їх необхідною матеріально-технічною базою. На сьогоднішній день жодна країна не в змозі протистояти кіберзлочинності самостійно, що обумовлює необхідність активізації міжнародного співробітництва в цій сфері. Захист інфраструктури інформаційних технологій є першочерговим завданням для спеціалістів у сфері інформаційної безпеки. Але забезпечення порядку в кіберпросторі є не менш важливою, тому кіберполіція відіграє значну роль в цьому.

Список бібліографічних посилань

1. Украина. Всемирный обзор экономических преступлений // DOCPPLAYER : сайт. URL: <http://docplayer.ru/35182824-Ukraine-vsemirnyy-obzor-ekonomicheskikh-prestupleniy.html> (дата звернення: 30.04.2020).
2. Малій М., Біленчук П. Космічна й електронна кіберзлочинність: загрози і виклики нового тисячоліття // LexInform : сайт. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/kosmichna-j-elektronna-kiberzlochynnist-zagrozy-i-vyuklyku-novogo-tysyacholittya/> (дата звернення: 30.04.2020).
3. Про утворення територіального органу Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 831 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2015-p> (дата звернення: 30.04.2020).
4. Аваков А. Кіберполіція (крок реформи) // Українська правда. Блоги : сайт. 11.10.2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/avakov/561a92c183c27/> (дата звернення: 30.04.2020).

Одержано 01.05.2020